

Remissyttrande

Ert dnr KN2024/02249
Vårt dnr 2024_16

Klimat- och näringsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.cks@regeringkansliet.se

Stockholm, 2025-02-11

Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi

IKEM – Innovations- och kemiindustrierna i Sverige har tagit del av Svenskt Näringslivs remissyttrande, instämmer i det och vill även framföra följande övergripande och detaljerade synpunkter på utredningens förslag.

IKEM - Innovations- och kemiindustrierna

IKEM - Innovations- och kemiindustrierna i Sverige är en bransch- och arbetsgivarorganisation som företräder 1.250 svenska och utlandsägda företag med cirka 70.000 medarbetare. Vi företräder företag inom ett flertal branscher bland annat kemi-, plast-, läkemedels och återvinningsindustrin. Många av dessa företag är små- och medelstora företag.

Företagen arbetar med kemi i vid bemärkelse och står för en fjärdedel av industrins exportvärde och för en femtedel av industrins förädlingsvärde. Våra medlemsföretag producerar bland annat viktiga insatsvaror som är nödvändiga i princip alla förädlingskedjor. Våra företags förmåga att bidra till sina kunders omställning en förutsättning för en lyckad omställning av samhället i stort. Företagen är utpräglat exportorienterade och utsatta för internationell konkurrens. En nyckel till framgång är global konkurrenskraft. Lika spelregler för industrin såväl inom som utanför Europa är en viktig förutsättning både för långsiktig tillväxt och omställning inom industrin.

Övergripande synpunkter

IKEM tillstyrker i sin helhet promemorian "Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi".

IKEM välkomnar förtydliganden av olika aktörers ansvar för avfall (kapitel 5) och att utsorteringskrav tydliggörs och gäller för flera materialströmmar (kapitel 8). Det är även positivt att nya definitioner av restavfall och grovavfall föreslås. IKEM tillstyrker förslaget om att tillsynsansvaret för tillståndspliktig avfallshantering flyttas över till länsstyrelsen från kommunen samt promemorians förslag om tydliggörandet av Naturvårdsverkets roll och tillsynsansvar.

IKEM vill dock framföra några detaljerade synpunkter kring några av de förslagna författningsförslag och de delar som framför allt berör IKEM:s industrier.

Detaljerade synpunkter

Kapitel 1-Författningsförslag

Miljöbalken

Kapitel 15

IKEM avstryker förslaget att inkludera ”produkter har en viss sammansättning” i punkt 3 och föreslår en strykning. För motivering se rubrik ” 14 Ett nytt 15 kapitel i miljöbalken”.

Nuvarande förslag från promemorian	Nytt förslag från IKEM
<p>21 § För att främja avfallsförebyggande åtgärder eller en hälso- och miljömässigt godtagbar avfallshantering får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. se till att produkter är märkta, 2. lämna information och uppgifter om vilka ämnen och material som en produkt innehåller samt om insamling, återanvändningsgrad, återvinnings-grad eller andra förhållanden, 3. se till att produkter har en viss sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet, 4. vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av använda produkter, och 5. vidta andra avfallsförebyggande åtgärder. <p>Föreskrifter om skyldigheter för en producent att vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av använda produkter som producenten inte utvecklat, tillverkat, bearbetat, behandlat, överlåtit eller fört in till Sverige får endast avse den del av marknaden som motsvarar producentens andel av marknaden för sådana produkter eller som på något annat sätt står i rimlig proportion till producentens verksamhet.</p>	<p>21 § För att främja avfallsförebyggande åtgärder eller en hälso- och miljömässigt godtagbar avfallshantering får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. se till att produkter är märkta, 2. lämna information och uppgifter om vilka ämnen och material som en produkt innehåller samt om insamling, återanvändningsgrad, återvinnings-grad eller andra förhållanden, 3. se till att produkter har en återanvändbarhet och återvinningsbarhet, 4. vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av använda produkter, och 5. vidta andra avfallsförebyggande åtgärder. <p>Föreskrifter om skyldigheter för en producent att vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av använda produkter som producenten inte utvecklat, tillverkat, bearbetat, behandlat, överlåtit eller fört in till Sverige får endast avse den del av marknaden som motsvarar producentens andel av marknaden för sådana produkter eller som på något annat sätt står i rimlig proportion till producentens verksamhet.</p>

Förslag till förordning om ändring i avfallsförordningen (2020:614)

4 kap. Behandling av avfall

IKEM tillstyrker första punkten 3§. Andra punkten i 3§ föreslår IKEM en starkare skrivning som säkerställer att, utöver att avfall utsorteras för att möjliggöra materialåtervinning, även det återvunna materialet uppnår en hög kvalitet. Den nuvarande skrivningen öppnar upp för att den som är ansvarig för avfallet kan välja mellan att uppnå hög kvalitet eller att nå materialåtervinningsmålen. Det finns därför en risk att lagstiftningen styr mer mot att uppnå målen än att det återvunna materialet är av hög kvalitet.

Nuvarande förslag från promemorian	Nytt förslag från IKEM
<p>3 § Den som är ansvarig för att avfall blir fullständigt behandlat ska se till att insamlat avfall sorteras ytterligare, om det behövs för att</p> <p>1. möjliggöra materialåtervinning,</p> <p>2. utifrån avfallets egenskaper uppnå en hög kvalitet på det återvunna materialet, eller</p> <p>3. nå materialåtervinningsmålen i 1 kap. 6–8 och 12 §§.”</p>	<p>3 § Den som är ansvarig för att avfall blir fullständigt behandlat ska se till att insamlat avfall sorteras ytterligare, om det behövs för att</p> <p>1. möjliggöra materialåtervinning, och</p> <p>2. utifrån avfallets egenskaper uppnå en hög kvalitet på det återvunna materialet,</p> <p>3. nå materialåtervinningsmålen i 1 kap. 6–8 och 12 §§.”</p>

Vidare förslås följande skrivning i promemorian under 4 kap.:

”4 § Den som, genom yrkesmässig sortering av restavfall, har producerat avfall som *till övervägande del består av förpackningsavfall*, ska lämna avfallet till de kostnadsfria mottagningsplatser som tillhandahålls av en producentansvarsorganisation enligt 7 kap. 1 § förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.

Innan avfallet lämnas ska sådant avfall som inte utgör förpackningsavfall separeras från förpackningsavfallet, om det kan göras av verksamhetsutövaren *utan orimliga ekonomiska konsekvenser*.”

IKEM anser att skrivningen ”som till övervägande del består av förpackningsavfall...” är för generellt hållen och öppnar upp för att orimligt kontaminerade fraktioner kan lämnas över till en producentansvarsorganisation. Även ”utan orimliga ekonomiska konsekvenser” kan skapa otydlighet och leda till att sådant avfall som inte utgör förpackningsavfall inte sorteras. För mer detaljerad motivering se kommentarer till kap. 8.10.

5.1 Avfallsproducentens ansvar förtydligas

IKEM tillstyrker förslagen under 5.1 eftersom det blir tydligt att den som producerat avfallet pekas ut som ansvarig och att ansvaret upphör när avfallet är fullständig behandlat. Dock framhåller IKEM vikten av att End of Waste kriterier tas fram på EU nivå för att tydliggöra när avfall upphör vara avfall i syfte att öka reformtakten och möjliggöra en cirkulär omställning.

5.2 Nytt ansvar för vissa avfallsproducenter

IKEM tillstyrker förslaget om att yrkesmässiga verksamheter som producerar förbrukat matfett ska sortera ut det och förvara det skilt från annat avfall. Sverige står inför ett paradigmskifte att byta ut fossila råvaror i industriella processer till biobaserade och

återvunna råvaror. Det är därmed positivt att tillåtelse ges till privata aktörer att samla in och behandla förbrukat matfett som har en möjlighet att bli ett alternativ till en fossil råvara. Undantag för fett från fettavskiljare tillstryks.

5.3 Förändringar i kommunens ansvar

IKEM tillstyrker de förslag till ändringar i kommunens ansvar. IKEM stödjer skrivningen i promemorian att ”Det bör därför förtydligas att kommunens ansvar omfattar att avfallet genomgår en fullständig behandling. Det innebär att kommunen ansvarar för att avfallet genomgår alla nödvändiga förberedande behandlingar, som sortering, krossning, komprimering eller sintring, och slutliga återvinnings- eller bortskaffningsförfaranden. Kommunen ska också ansvara för kostnaderna för behandlingen. Ansvaret innebär precis som i dag att kommunen behåller ansvaret även om någon annan aktör anlitas för att hantera avfallet.” Vidare framhåller IKEM att kommunen men även andra aktörer som ansvarar för sitt avfall genomgår en fullständig behandling ska göra det enligt avfallshierarkin.

6.1 Förändringar av Naturvårdsverkets tillsynsansvar på avfallsområdet

IKEM tillstyrker de förslag till ändringar om tillsyn som Naturvårdsverket föreslås få tills. IKEM vill dock poängtera och understryka att regeringen bör säkerställa att Naturvårdsverket får de resurser som krävs i och med de nya förändringarna som föreslås för att tillsynen ska få den effekt som eftersträvas.

6.2 Förändringar av länsstyrelsens och kommunens tillsynsansvar på avfallsområdet

IKEM är positiva till tydliggörandet av länsstyrelsens och kommunens tillsynsansvar på avfallsområdet och tillstyrker förslaget att kommunernas tillsynsansvar för tillståndspliktig avfallshantering flyttas till länsstyrelsen. IKEM instämmer med promemorians bedömning att det finns anledning att överväga om och i vilken utsträckning det bör förekomma att en kommun ska ha ansvar för tillsynen över en verksamhet som kommunen är ansvarig för att utföra, även om det handlar om olika förvaltningar inom kommunen. Det saknas i många fall en samsyn mellan kommuner gällande tolkning av lagstiftning och hur tillsynen utövas. Att företag har samma spelregler oavsett var i landet de väljer att verka är grundläggande för konkurrenskraften. Det är ofta länsstyrelserna som också bäst har kunskap om vilka aktörer som omfattas av kraven på tillstånds- och anmälningsplikt enligt avfallsförordningen och som har den faktiska kunskapen om vilka dessa aktörer är. Därför vill IKEM understryka att möjligheter för länsstyrelser att delegera tillsynsansvaret till kommunen i miljöbalken bör styrkas. Om möjligheten för länsstyrelser att delegera sitt tillsynsansvar kvarstår skulle det skapa otydlighet återigen om vem som har tillsynsansvaret och risk för att tillsynen återigen inte blir likvärdig över landet.

8.2 Utsortering av avfall

IKEM tillstyrker förslaget. Ökad sortering, så nära källan som möjligt, är en förutsättning för en ökad materialåtervinning. Allt för mycket materialåtervinningsbart avfall hamnar idag i fraktioner för energiutvinning. Genom att ställa krav på utsortering av bland annat plast skapas förutsättningar för en avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin. Det faktum att inte ens hälften av Sveriges kommuner idag har separat insamling av så kallad kommunplats visar tydligt att dagens lagstiftning är för svag på området.

Det måste dock påpekas att denna åtgärd inte ensamt säkerställer en hög materialåtervinningsgrad utan är beroende av att förslaget om krav på ytterligare sortering (kap 8.9) implementeras samt att operativ tillsyn utförs för att säkerställa efterlevnad.

8.9 Krav på ytterligare sortering för att möjliggöra materialåtervinning

IKEM tillstyrker förslaget. Sortering är ett av de viktigaste stegen i materialåtervinningsprocessen av plast och kvaliteten på sorteringen har en avgörande betydelse för kvaliteten på det återvunna materialet ska kunna bibehållas. Det är därför mycket välkommet att krav om ytterligare sortering ställs på den som är ansvarig för att avfallet blir fullständigt behandlat.

Genom ytterligare sortering kan en hög materialkvalitet erhållas vilket möjliggör användande av materialet i högvärdiga produkter och fortsatt återvinning i ytterligare cykler. En bristfällig sortering leder till ett återvunnet material av låg kvalitet, så kallad down cycling, som används i enklare produkter med små möjligheter till ytterligare återvinning. För att kunna nå en cirkulär plastekonomi med minskat beroende av fossil råvara måste plasten kunna återvinnas om och om igen. Detta kan möjliggöras med ytterligare sortering och styrning mot högkvalitativ återvinning.

IKEM vill se en starkare skrivning som säkerställer att, utöver att avfall utsorteras för att möjliggöra materialåtervinning, även det återvunna materialet uppnår en hög kvalitet. Den nuvarande skrivningen öppnar upp för att den som är ansvarig för avfallet kan välja mellan att uppnå hög kvalitet eller att nå materialåtervinningsmålen. Det finns därför en risk att lagstiftningen styr mer mot att uppnå målen än att det återvunna materialet är av hög kvalitet. Se vårt förslag till ändring ovan under kapitel 1 -Författningsförslag.

8.10 Mer förpackningsavfall från restavfallet ska materialåtervinnas

IKEM tillstyrker förslaget. Närmare 70% av alla hushållens plastförpackningar sorteras idag fel och hamnar i restavfallet. Kommunerna som numera ansvarar för insamlingen ska även införa fastighetsnära insamling senast 2027 men trots detta kommer stora mängder plastförpackningar fortsatt hamna i restavfallet. Om Sverige ska kunna nå de högt satta återvinningsmålen för plastförpackningar måste även dessa felsorterades förpackningar tillgängliggöras för återvinning. Det är även helt självklart att ingen särskild finansiering ska vara aktuellt till avfallsanläggningarna från producentansvarsorganisationerna. Detta då, vilket tydliggörs i promemorian, felsorterade förpackningar är ett kommunalt avfall till skillnad från ett förpackningsavfall som sorterats ut separat via det insamlingssystem som producentansvarsorganisationerna tillhandahåller.

Det bör dock påpekas att stora mängder avfall importeras till Sverige för att förbrännas och att detta avfall innehåller en stor andel plastförpackningar. Även dessa förpackningar kommer att sorteras ut i en eventuell försorteringsanläggning men då dessa förpackningar ej satts på den svenska marknaden kan de inte räknas in i den svenska statistiken för återvinning av plastförpackningar. Denna mängd importerat förpackningsavfall kommer därför behöva räknas bort samtidigt som de svenska producentansvarsorganisationerna kommer behöva stå för kostnaden för återvinningen av förpackningar de själva inte har ansvar för.

I det författningsförslag som föreslagits för att reglera detta (Avfallsförordningen 4. Kap §4), anser IKEM att skrivningen ”som till övervägande del består av förpackningsavfall...” är för generellt hållen och öppnar upp för att orimligt kontaminerade fraktioner kan lämnas över till en producentansvarsorganisation. Särskilt då sådant avfall som inte utgör förpackningsavfall föreslås endast ska avskiljas om det kan göras av verksamhetsutövaren ”utan orimliga ekonomiska konsekvenser”.

SÖRABs försorteringsanläggning i Brista genererar idag en fraktion bestående av 90% plastförpackningar och endast 10% övrigt avfall. Detta är en rimlig renhetsgrad och vad kan förväntas av en motsvarande anläggning i en annan verksamhets regi. IKEM föreslår således att det bör förtydligas att det är denna nivå man avser med ” som till övervägande del består av plastförpackningar”. En ören förpackningsfraktion riskerar att leda till orimligt höga kostnader vid efterföljande sorteringssteg samt, försämrad kvalitet och möjlighet till spårbarhet längre back i värdekedjan på den återvunna plastråvaran.

8.12 Mottagningskriterier för avfallsförbrännings-anläggningar och samförbränningsanläggningar

IKEM tillstyrker förslaget. Allt för mycket materialåtervinningsbar plast går idag till energiåtervinning i Sverige vilket resulterar i en låg materialåtervinningsgrad och onödiga utsläpp av koldioxid. Föreslagna mottagningskriterier ger avfalls- och samförbränningsanläggningarna förutsättningar att på ett effektivt sätt säkerställa att avfallets får förbrännas och att den som är ansvarig för avfallet har gjort det som krävs för att möjliggöra materialåtervinning.

9 Förändringar av avfallsplaneringen

IKEM ser positivt på att kraven på en kommunal avfallsplan tas bort och att regeringen bör ansvara för den nationella avfallsplanen. Detta med tanke på att nationella avfallsplanerna används som underlag vid ansökan om bidrag från fonder till ny innovation och kapacitetsutveckling i EU samt av EU-kommissionen för att utvärdera hur utvecklingen på avfallsområdet går och vilka åtgärder samt kapacitet som finns i de olika medlemsländerna för att hantering av avfall. Det underlättar även för många företag om avfallsplaneringen blir centraliserat, bland annat för att stärka förutsebarheten och likvärdigheten. Naturvårdsverket föreslås vara ansvariga för att utarbeta underlaget till den nationella avfallsplanen.

14 Ett nytt 15 kapitel i miljöbalken

IKEM tillstyrker förslaget om ett nytt 15 kapitel i miljöbalken. Dock avstryker IKEM författningsförslaget att inkludera ”produkter har en viss sammansättning” i MB kap 15 21§ punkt 3. Det är inte tydligt vad som avses med ”produkter har en viss sammansättning”. Syftet med punkten bör vara att säkerställa att produkter är designade för återanvändbarhet och återvinningsbarhet. Därför föreslår IKEM att ”Produkter har en viss sammansättning” stryks i punkt 3.

Stockholm 11 februari för IKEM,

Henrik Oxfall, Ansvarig Plastfrågor

Pernilla Åhrlin, Klimat- och miljöpolicyansvarig